

Ольга ПАВЛОВА

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

В умовах інноваційного розвитку економіки України успішне функціонування і підвищення ефективності виробництва підприємств виноробної галузі ускладнюється через відсутність достатніх фінансових можливостей для виготовлення й постачання на ринок якісного конкурентоспроможного продукту. Забезпечення економічного розвитку вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності неможливе без розробки, виготовлення, виведення на ринок і просування на ньому товарів із новими споживними властивостями, орієнтованими на задоволення існуючих потреб, або новими нетрадиційними способами їхнього просування. У зв'язку з цим, одним із найважливіших завдань, які постають перед підприємствами виноробної галузі, є підвищення їхньої інвестиційної привабливості на основі усунення перешкод для виробництва вдосконаленої продукції високої якості та впровадження інновацій для задоволення нових потреб споживачів.

Розв'язання проблеми ефективного функціонування виноробних підприємств започатковано у працях Б. Буркинського, А. Баляна, О. Левицького [1; 2] та ін. Питання інноваційної діяльності підприємств досліджували Н. Силантьєва, Л. Маринченко, О. Бутнік-Сіверський, Г. Шматкова [3; 4] та ін. Однак значна частина питань, пов'язаних із дослідженням ефективності функціонування виноробних підприємств саме в умовах інноваційного розвитку й необхідності створення сприятливого клімату для впровадження інновацій на таких підприємствах, ще залишається нерозкритою.

Україна 16 травня 2008 р. вступила до Світової організації торгівлі (СОТ) – єдиної міжнародної організації, головним завданням якої є забезпечення вільного та легкого торговельного обміну між країна-

ми. На жаль, багато аспектів щодо вільного доступу вітчизняних товарів на європейський ринок залишилися невирішеними. У першу чергу – це вимоги щодо якості товарів і технічні вимоги, які можуть ускладнити вихід українських товарів на європейський ринок і виявити їхню низьку конкурентоспроможність (властивість, яка характеризує привабливість продукції для споживача та прибутковість для виробника).

Зниження ввізного мита на виноматеріали й готову продукцію призведе до того, що на ринку вина з'являться недорогі європейські вина, конкурувати з якими буде досить важко. Керівники вітчизняних виноробних підприємств вважають, що пряма конкуренція з готовим європейським продуктом ще не є головною перепоною, яка чекає виноробів та операторів ринку. До більш вагомих наслідків може призвести постачання на ринок зарубіжних виноматеріалів, ціна яких становить 1–1.5 грн за 1 л проти 4 грн за 1 л вітчизняного виноматеріалу. Тобто після зниження ввізного мита покупці можуть віддати перевагу зарубіжним виноматеріалам, що призведе до появи дрібних підприємств без сировинної бази, які матимуть змогу закупати недорогий виноматеріал і просувати продукцію на ринок без витрат на утримання виробничої виноградарської бази. Отже, виникає загроза, що в країні лише розливатиметься імпортований виноматеріал, а виробництво повного циклу взагалі зникне [5, с. 144].

За роки незалежності нашої країни площа виноградних насаджень зменшилася майже втричі, погіршилися показники зайнятості у зборі та переробці винограду, а кількість вина, іноді зовсім низької якості, продовжує зростати часто за рахунок підробок, вживання яких може бути небезпечним для здоров'я людей [6].

Сучасний стан виноробної промисловості характеризується недостатністю фінансування та наявністю проблем, які можна класифікувати за напрямками, відображеними в таблиці [1].

Напрямок	Проблема
Сировинний	Скорочення площі виноградників та обсягу збору винограду; старіння виноградної лози; зменшення врожайності виноградників; недостатнє зрошення виноградників і забезпечення їх засобами захисту, механізації та добривами
Техніко-технологічний	Відсутність місткостей для зберігання винограду та виноматеріалів; високий рівень зносу обладнання й недостатнє використання існуючих потужностей; застосування застарілих технологій виробництва; труднощі в захисті від фальсифікації
Організаційний	Низька культура споживання вина; труднощі у виготовленні тари й упаковки; порушення налагодженості зв'язків між товаровиробниками та постачальниками СНД; труднощі у створенні інтегрованих структур, які включають виноградарство, переробку, транспортування, торгівлю
Економічний	Недостатнє інвестування виноградарства та виноробства; скорочення державних дотацій на закладку виноградників; зменшення експорту виноробної продукції; скорочення споживчого попиту у зв'язку із зниженням рівня життя населення; недосконалість розподілу прибутку

	між виноградарями, виноробами та торговими представниками
Правовий	Недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази; відсутність: закону на видачу ліцензії на виробництво вина підприємствам, які мають власні виноградники; закону про узгодження вимог до вина ЄС та України, пов'язаних з його виробництвом, зберіганням і транспортуванням; нормативно-правового акту, який стосується розподілу та контролю за використанням одновідсоткового збору; нормативно-правового акту про спеціалізацію виноградників за найменуваннями та відповідність вироблених вин цим найменуванням

Усе це призводить до того, що через відсутність державної підтримки зменшується виробництво та реалізація високоякісного вітчизняного продукту повного циклу, відбувається подальше просування на ринок сурогатів.

Вступ України до СОТ потребує від виноробства очищення професійного середовища від недобросовісних виробників, технології та методи роботи яких не відповідають належному рівню якості та компрометують галузь в цілому.

Для підвищення конкурентоспроможності виноробних підприємств спеціалісти пропонують два шляхи досягнення оптимального функціонування: стати виробником із найнижчим рівнем собівартості або виробляти таку продукцію, яка високо цінується покупцем, і за яку він готовий платити більше. Отже, виробник або зосереджується на виробництві вин низького цінового сегменту, або надає продукції нових якісних і смакових властивостей, використовує новітні технології, створює новий бренд для задоволення потреб споживачів високого цінового сегменту.

Науковці вважають, що необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних вин на міжнародному споживчому ринку є подальше вдосконалення якості продукції зі збільшенням строків гарантованої стабільності до півтора року. Для цього необхідно провести комплексні заходи щодо поліпшення стану виробництва на основі зростання вимог до сировини, обладнання, готової продукції та допоміжних матеріалів, які відіграють важливу роль у процесах виготовлення вина, його стабілізації, гармонізації смаку й підвищенні економічних показників виробництва [7, с. 25]. Ці заходи вже набувають широкого розповсюдження на приватних підприємствах.

Інновації стають саме тією рушійною силою, що спроможна подолати відмінності в особливостях функціонування виноробних підприємств нашої держави та розвинених країн. Перед виробниками відкриваються можливості вивчення досвіду зарубіжних компаній, упровадження новітніх, або значно вдосконалених технологій і процесів, нових методів маркетингу та організаційних методів у діяльність підприємства з метою досягнення високого рівня якості продукції та виходу на міжнародний ринок.

Проте інноваційна діяльність пов'язана із ризиком – загрозою втратити власні ресурси, недоотримати дохід або понести додаткові витрати, які не дадуть бажаного результату. В країнах із розвинутою

економікою багато уваги надається тим труднощам, з якими підприємства стикаються під час розробки й упровадження інновацій. Їх варто враховувати також на вітчизняних підприємствах – це надмірні витрати коштів і часу, пріоритети конкурентного розвитку, незадовільний попередній аналіз ринку, неспроможність підібрати та залучити достатню кількість інформації від кінцевих споживачів і неповна взаємодія між підрозділами підприємства.

Іншими труднощами на шляху до успішного впровадження інновацій, на думку А. Шипілова, є їх розгляд багатьма підприємствами як нововведення в технології [8, с. 73]. Автор погоджується, що на виробничих підприємствах найбільшу роль в інноваційному процесі відіграють технології, однак далеко не вирішальну. Вони виявляються лише часткою інноваційного процесу, а спеціалісти, які відповідають за технологію, розглядають упровадження інновацій заради самих інновацій, залишаючи без уваги корисність і цінність продукту для споживача. Отже, інновація матиме успіх, якщо вона є "інновацією цінності", тобто пов'язана зі "створенням нових цінностей та корисностей для споживача на основі існуючих виробничих і технічних можливостей". У цьому випадку автор пропонує, перш ніж розробляти інновацію, проаналізувати, що є спільного між продуктом певного підприємства та продуктом його конкурента і розглянути можливості розширення діапазону конкурентів через залучення клієнтів з інших ринків, пропонуючи нові послуги [8].

Упровадження інновацій пов'язано з великими витратами і тому залежить від фінансових можливостей підприємств. Отже, на ринку пануватимуть суб'єкти підприємницької діяльності, які винайдуть кошти для досліджень запитів споживачів, розробки та впровадження нових смакових властивостей і видів продукції, а також підприємства, які зможуть залучити інвесторів для підтримки своєї діяльності. Звичайно, здійснення інноваційної діяльності на виноробних підприємствах неможливе без команди висококваліфікованих спеціалістів, які зможуть проводити поглиблене дослідження ринку та потреб споживачів, а також значних інвестицій в інновації. І якщо керівництво підприємства таки обрало шлях інноваційного розвитку, перед ним постає першочергове завдання – створення такої системи управління, яка дасть можливість ефективно й швидко впроваджувати інновації, оптимально використовувати всі ресурси підприємства та досягати великого рівня доходності [9, с. 44].

Таким чином, вивчення наукової економічної літератури дає змогу зробити певні висновки.

По-перше, виноробна промисловість України виявилася недостатньо готовою до вступу в СОТ через наявність багатьох неви-

рішених проблем і неспроможність конкурувати з торговельними марками зарубіжних постачальників.

По-друге, для того щоб виноробна галузь забезпечувала значні й стабільні грошові надходження не тільки виноградарським і виноробним підприємствам, а й у державний бюджет, держава повинна активно сприяти розвитку галузі шляхом розробки цільових програм фінансування первинного й вторинного виноробства, впровадження заходів щодо запобігання фальсифікації продукції. Також необхідно прийняти законодавчі та нормативні акти, які створять умови для ефективного, рентабельного й конкурентоспроможного функціонування виноробної галузі.

По-третє, з метою гідного виходу на міжнародний ринок перед галуззю постає першочергове завдання закріплення статусу виробника повного циклу та підвищення конкурентоспроможності продукції. Це можна досягти шляхом належного додержання технології виробництва, а також упровадження нововведень у способах виробництва, управлінні та збуті продукції з орієнтацією на споживача високого цінового сегменту.

По-четверте, ефективне функціонування виноробних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки можливе за умов наукового обґрунтування шляхів вирішення їхніх проблем, проведення активної державної політики стимулювання інноваційного розвитку виноробних підприємств і підвищення їхньої інвестиційної привабливості.

У подальших дослідженнях мають розглядатися питання класифікації інновацій за їх видами, впровадження яких є найбільш доцільним на виноробних підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Экономические проблемы виноградарства и виноделия* ; под ред. Б. В. Буркинського. — Одесса : Ин-т проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2007. — 216 с.
2. *Балян А.* Стан європейського виноградарства і напрями підвищення ефективності підкомплексу в Україні / А. Балян, О. Левицький // *Економіка АПК*. — 2007. — № 3. — С. 16—22.
3. *Силантьєва Н.* Інноваційна активність підприємств / Н. Силантьєва, Л. Маринченко // *Харчова і переробна пром-сть*. — 2007. — № 7. — С. 4—6.
4. *Бутнік-Сіверський О.* Стратегія інноваційного розвитку / О. Бутнік-Сіверський, Г. Шматкова // *Харчова і переробна пром-сть*. — 2007. — № 1. — С. 4—6.
5. *Дикаленко М.* Точка возврата / М. Дикаленко // *Бизнес*. — 2008. — № 19. — С. 144—147.
6. Офіційний сайт ТМ "Французький бульвар". ВТО – не страшилка для українських виноделов [2008] / без авт. — Режим доступу : <http://www.fbulvar.com.ua/press/releases/2008/06/01>.

7. Чурсіна О. Нові допоміжні матеріали науковці пропонують використувати для прояснення виноматеріалів / О. Чурсіна // Харчова і переробна пром-сть. — 2007. — № 1. — С. 24—26.
  8. Шипилов А. Как и где находят ценностные инновации / А. Шипилов // Бизнес. — 2008. — № 31 (810). — С. 72—73.
  9. Павлова О. Проблеми впровадження інновацій на підприємстві / О. Павлова : матеріали I міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених ["Теоретична і прикладна економіка: задачі та перспективи"], м. Тернопіль, 16–17 жовт. 2008 р. — Тернопіль : Тернопільський держ. техн. ун-т ім. І. Пулюя. — С. 43—44.
- УДК 639.42

Світлана КОЗЛОВА

РИНОК МОРЕПРОДУКТІВ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ І ТЕНДЕНЦІЇ

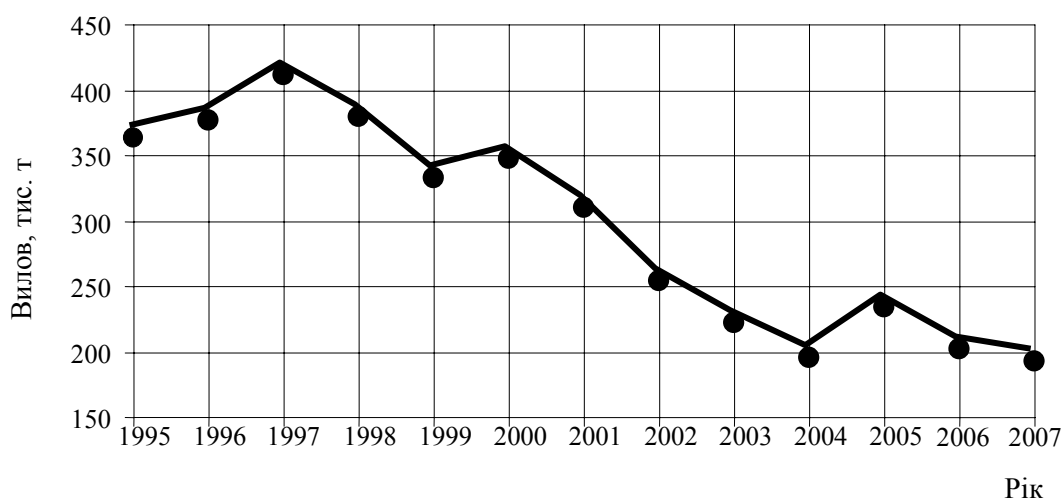
Світові водні простори здатні забезпечувати людину поживними й екологічно чистими морепродуктами, необхідними для її здоров'я. На жаль, на сучасному етапі спостерігається значне зниження обсягів вилову морепродуктів і виробництва рибопродукції. Воно зумовлене старінням рибпромислового флоту, зростанням витрат на його ремонт і зменшенням кількості суден.

Різке скорочення фінансування рибного господарства України за останні 15 років стало причиною загрозливих тенденцій, пов'язаних із погіршенням технічного стану галузі, – швидкими темпами морального та фізичного старіння й виходу з ладу основних фондів риболовецького флоту, середній вік суден якого становить більше 22 років, а їх технічний знос – понад 80 %. У результаті дезорганізації галузі збереглося лише 60 океанічних і 300 малотоннажних суден. За попередні три роки кількість океанічних суден зменшилася в 1.5 раза. Загалом вибуття з ладу плавзасобів значно перевищує введення в експлуатацію нових. За оцінкою експертів Міністерства АПК, масове виведення суден із експлуатації у зв'язку зі зносом почнеться через 5–7 років. Зношена також забезпечувальна інфраструктура, зокрема судоремонтні та портові підприємства. Державні інвестиції в основний капітал підприємств вітчизняного рибного господарства в 2004 р. становили лише 0.05 % загальної суми інвестування агросектора, а в 2005 р. – 0.02 %. Україна, яка в 1990 р. мала вилов понад 800 тис. т океанічних морепродуктів, у 2003 р. займала (за даними ФАО) лише 53 місце серед 58 країн, здобуваючи 222 тис. т [1–3]. Фундаментальні дослідження та прикладні розробки наукових установ галузі фактично профінансовані на 18 % запланованої суми [4].

© Світлана Козлова, 2009

В Україні зберігається тенденція зниження обсягів вилову гідробіонтів (рисуюнок).

Вітчизняні рибпромислові господарства здійснюють вилов риби не тільки в океанах, а й у внутрішніх морських водах і водоймищах – річках, озерах, ставках, водосховищах тощо. За даними Держкомстату, вилов гідробіонтів також низький і у внутрішніх водоймищах країни, риболовецькій зоні України, 200-мильних зонах прибережних вод інших держав і за межами цих зон. При цьому понад половини вилову відбувалося в 200-мильних зонах.

Вилов риби в Україні у 1995–2007 рр. (за даними Держкомстату)

Щодо географії морських промислів України, то більше половини вилову припадає на експедиційний промисел в економічних зонах Мавританії, Сенегалу, Гвінеї (Конакрі), Нової Зеландії, у відкритих водах Світового океану – в антарктичній та північно-західній частині Атлантики. І тільки 17 % – на риболовецьку зону України та майже 13 % – на внутрішні водоймища [4].

Введення економічних зон щодо обмежень неконтрольованих виловів у 200-мильних зонах, які належать прибережним країнам морів і океанів, а також інтенсивний промисел призвели до ускладнення подальшого зростання виловів. Кредитна система через високі ставки та обмежені терміни надання кредитів також не сприяє швидкому відновленню риболовецького флоту. У зв'язку з цим на сучасному етапі для поповнення дефіциту риби інтенсивно розвивається виробництво аквакультури. За прогнозами ФАО, у майбутньому тільки аквакультура забезпечить споживачів високоякісною та екологічно чистою продукцією [5].

Починаючи з 1995 р. загальний вилов риби та інших водних живих ресурсів скоротився в Україні майже вдвічі. Здобувають переважно *кільку, тюльку, хамсу, сардину, скумбрію, ставриду, тріскові,*

товстолобика, коропа. За останні роки вилов одних видів риби зменшився – особливо *ставриди*, а інших – збільшився: *коропових* (у внутрішніх водоймищах) [3].

Українськими вченими проведено багато досліджень з проблем рибництва. У середині 50-х років ХХ ст. створено високопродуктивні породи коропа: *український рамчатий* та *український лускатий*, які відрізняються від інших підвищеною холодо- та зимостійкістю, високим темпом росту; акліматизовано рослиноїдні риби далекосхідного комплексу (*білого* та *строкатого товстолобиків*, *білого амура*); проведено дослідження з удосконалення рецептур рибних комбікормів. Упроваджено технологію інтенсивного форелієводства – відтворення й вирощування форелі *веселкової*, *камлоопс*, *Дональдсона*, – яка дає змогу отримувати понад тисячу тонн форелі на рік. Розроблено біологічні основи акліматизації нових об'єктів рибництва (*буффало* та *канального сома*); технології вирощування та відтворення представника кефалевих риби – *піленгаса*; вивчено можливості культивування у водоймищах України *веслоноса* та *пеляді*. Розпочата робота з вирощування полікультури раків у ставках на основі розробленої біотехнології промислового культивування. Проведено дослідження харчової та біологічної цінності молюсків *ампулярій* та *геліксів*.

Державний фонд рибогосподарських водних об'єктів загальнодержавного значення становить понад 14 млн гектарів прісних, солонуватоводних, солонуватоводних і територіальних вод Чорного та Азовського морів. Планується, що розроблена державна програма "Аквакультура" зариблення рибогосподарських водних об'єктів України цінними видами риби (*таблиця*) уможливить збільшення вилову товарної риби до 91.7 тис. т у 2012 р. [4].

Таблиця

Рибогосподарські водні об'єкти загальнодержавного значення, перспективні для зариблення та вирощування цінних видів риби

Види риби водосховищ і пониззя Дніпра, Південного Бугу, Дністра та Дунаю	Природні прісноводні та солонуватоводні об'єкти Азово-Чорноморського басейну	Природні солонуватоводні об'єкти Азово-Чорноморського басейну	Територіальні води Чорного та Азовського морів
<i>Білий товстолобик</i> <i>Строкатий товстолобик</i> <i>Білий амур</i> <i>Чорний амур</i> <i>Сазан</i> <i>Стерлядь</i> <i>Ляц</i> <i>Плітка</i> <i>Карась сріблястий</i> <i>Сом європейський</i>	<i>Білий товстолобик</i> <i>Строкатий товстолобик</i> <i>Білий амур</i> <i>Сазан</i> <i>Піленгас</i> <i>Ляц</i>	<i>Остріві</i> <i>Калкан</i> <i>Камбала глоса</i> <i>Піленгас</i>	<i>Остріві</i> <i>Калкан</i> <i>Камбала глоса</i> <i>Піленгас</i> <i>Лобан</i> <i>Сингіль</i> <i>Бичок</i>

Судак			
-------	--	--	--

У 2008 р. для ведення ставкового рибництва в АР Крим використано 339 внутрішніх водоймищ, де у січні – квітні виловлено 224.7 т риби, що на 17 % більше, ніж за такий період минулого року [6].

Одним із перспективних напрямів у рибогосподарській галузі є *конхіокультура* – культивування раковинних (двостулкових і черевоногих) моллюсків. Це дасть змогу вирішити проблему додаткового забезпечення населення делікатесними й дієтичними харчовими продуктами та біологічно активними речовинами, які отримують із моллюсків за новими вітчизняними технологіями й застосовують у продукції лікувально-профілактичного призначення [2].

Актуальним для рибогосподарської галузі України є збільшення штучного відтворення та виробництва товарної продукції осетрових риб в аквакультурі, що значно полегшить промисловий прес на осетрових Азово-Чорноморського басейну, чисельність популяцій яких постійно зменшується [7]. Так, у середині 90-х років минулого століття вилов осетрових в Азовському морі становив майже 800 т (у 1950–1953 рр. – 2100 т), причому його частка, здобута українськими рибалками, становила лише 16 % (127 т). Однак незабаром було оголошено мораторій на промисловий вилов осетрових в Азовському морі [4].

Товарне розведення осетрових почалося в 60-ті роки ХХ ст. За останні десятиліття його розвиток став інтенсивнішим у багатьох країнах світу, зокрема США, Китаї, Японії, Франції, Італії, Росії, Польщі, Германії. Нещодавно осетрові господарства створені в Аргентині, Уругваї, Чилі. Обсяги виробництва цієї продукції в країнах досягають сотень тонн у рік і продовжують зростати [7].

Основними об'єктами культивування в європейських країнах є *сибірський осетер* і різні гібридні форми осетрових риб. В Україні найближчими роками реальними об'єктами вирощування можуть бути *російський осетер*, *стерлядь* і *севрюга*.

Згідно з прогнозами експертів, у 2020 р. загальний світовий вилов риби та морепродуктів становитиме 150–160 млн т, у тому числі продукція аквакультури – не менше 75–80 млн т [5].

Річкові раки також є цінним делікатесним продуктом зі значним попитом на внутрішньому й зовнішньому ринках, які, на жаль, не насичені цією продукцією. Україна має велику кількість водоймищ різних типів, де можна їх вирощувати, – це дасть змогу збільшити загальний вітчизняний ринок гідробіонтів [4].

Риба, ракоподібні, моллюски та інші водні безхребетні в структурі імпорту товарів за групами УКТ ВЕД у 2007 р. займали перше місце серед харчових продуктів, тютюну, жирів і масел [8]. За цей рік до України імпортовано понад 360 тис. т риби, у тому числі 292 – замороженої, 6.1 – охолодженої і понад 61 тис. т філе замороженої та охолодженої риби [9]. Найбільшими імпортерами морепродуктів є

Норвегія, Росія і США [10]. Традиційними в споживанні залишаються *оселедець, скумбрія, мойва, хек*, також зростає попит на *пангасіуса, лосося, путасу, форель*. Із морепродуктів найбільшу питому вагу займають *креветки*, за ними – *кальмари, мідії, восьминоги та ракоподібні* [10]. Рівень споживання оселедця в Україні – один із найбільших у світі (2.6 кг на людину на рік), 93 % поставок здійснюється з Норвегії [11].

Імпортні поставки уможливили зростання споживання риби та морепродуктів на одного українця до 14 кг на рік (за даними прес-служби Рахункової палати України в 2008 р.), що істотно нижче за міжнародні фізіологічні норми (20 кг на рік). Проте в деяких країнах рівень споживання гідробіонтів іще вищий: в Іспанії – 38 кг, Португалії – 40, загалом по Євросоюзу – 22, а в "рибних" країнах: у Норвегії – майже 51 кг, Ісландії – 55, Японії – 60, Південній Кореї – 86 [10].

Отже, в асортименті рибної продукції, що виробляється в Україні, понад 2/3 припадає на морожену рибу, майже 1/4 – на солону [3].

Випуск консервів коливається в межах 150–200 млн умовних банок, 45 % з яких, за даними компанії "Інтеррибфлот-Україна", виготовляється з атлантичних видів риб (*сардини, сардинели, скумбрії, ставриди*). 31 % виробництва належить консервам із дрібних видів риб (*кільки, бичків*), 11 – *шпротам*, 6 – рибним виробам, 5 – виробам із елітних видів риб (*тунця, горбуші, сайри, м'яса криля*), 2 – ікрі лосоसेвій зернистій [12]. За останні роки обсяг консервів вітчизняного виробництва в роздрібній торговельній мережі в 4 рази перевищив закордонний. За прогнозами експертів, обсяг ринку делікатесної продукції зростатиме за рахунок *горбуші, сайри, печінки тріски, кальмарів, тайландського тунця*. Основними ж експортерами рибних консервів до України, як і раніше, залишаються Росія, Латвія, Китай, США та Естонія [10].

Частка рибних пресервів вітчизняного виробництва становить 25–30 % усіх рибопродуктів. Найвищим попитом (до 60–70 % продажів) користуються класичні пресерви в олії та з ароматними травами й спеціями. Пресерви в майонезних заливках із різноманітними наповнювачами становлять 10–20 % продажів. Не високий, але стабільний попит відмічено на пресерви у винному соусі (5 % продажів) і в оцтовій та томатній заливках [13].

Український ринок крабових паличок (а точніше – імітаційних морепродуктів із сурімі) виходить на новий етап розвитку: перехід споживача від низькопробного продукту до якіснішого, ігноруючи ціну. Вітчизняні виробники та імпортери нарощують потужності, розширюють асортимент, демонструючи позитивну динаміку фінансових і абсолютних показників ринку. Популярність крабових паличок поступається серед споживачів за обсягом морепродуктів тільки

свіжій рибі, а перевершує рибні консерви, солону, морожену й копчену рибу [14].

Зростаючий попит на продукти швидкого приготування є однією з ознак нового часу. На ринку України така продукція з гідробіонтів представлена обмеженим асортиментом, переважно імпортованими мороженими креветками та рибними бургерами. Практично не освоєний ринок рибних ковбас і сосисок, термічно обробленої риби (смаженої, відвареної, печеної тощо), рибно-овочевих кулінарних виробів (солянки рибної, салатів, рибно-овочевих котлет та ін.), рибно-борошняних виробів (пельменів, кулеб'як, розтягаїв, пиріжків тощо), а також готових блюд, особливо з прісноводної риби, яка традиційно вирощується в Україні, зокрема з додаванням овочів, морських водоростей, трав і різних соусів.

Зазначені проблеми вимагають фундаментальних і прикладних досліджень для забезпечення населення України високоякісними рибними продуктами, які задовольнятимуть потреби населення різного віку в незамінних і корисних чинниках харчування.

Таким чином, аналіз стану ринку морепродуктів України виявив стабілізацію низького рівня вилову гідробіонтів, проте напрям аквакультури має тенденцію до розвитку і є перспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Быков В. П.* Рыбные блюда / В. П. Быков. — М. : Пищевая пром-сть, 1973. — 303 с.
2. *Губанов Е. П.* Размышления после съезда / Е. П. Губанов // Рибне господарство. — 2008. — № 2/3. — С. 22—24.
3. *Старокадомский Д.* Украина: рынок рыбопродукции / Д. Старокадомский // Пищепром Украины. — 2008. — № 5. — С. 31—34.
4. *Алимов С. І.* Рибне господарство України: стан і перспективи / С. І. Алимов. — К. : Вища освіта, 2003. — 336 с.
5. *Гринжевський М. В.* Оптимізація виробництва продукції аквакультури / М. В. Гринжевський, А. В. Пекарський. — К. : ПоліграфКонсалтинг, 2004. — 328 с.
6. *Украина: в Крыму в 2008 г.* производство прудовой рыбы планируется увеличить на 14 % // Пищепром Украины. — 2008. — № 11. — С. 36—37.
7. *Гринжевський М. В.* Нетрадиційні об'єкти рибництва в аквакультурі України / М. В. Гринжевський, О. М. Третяк, С. І. Климов та ін. — К. : Світ, 2001. — 168 с.
8. *Украина: структура импорта в 2007 году* (по данным Гостаможслужбы Украины) Рейтинг товаров согласно группам УКТ ВЭД // Пищепром Украины. — 2008. — № 4. — С. 48.
9. *Экономические известия.* Новости рынка. "Селедка штурмует рынок". — Режим доступа : <http://www.ascania.ua/ru/news-market/909.html>.
10. *Сиряк Н.* Чем богатеет рыбный рынок / Н. Сиряк. — Режим доступа : <http://www-ki.rada.crimea.ua/nomera/2008/007/chem.html>.

11. *Новости*: недостаточная насыщенность украинского рынка рыбы и морепродуктов и неспособность местных производителей удовлетворить растущий спрос создает предпосылки для наращивания импорта / по материалам ресурса "Companion". — Режим доступа : http://www.fishportal.ru/index/2008/08/22/index_7304.html.
12. *Шубина Г.* Рынок рыбной консервации / Г. Шубина // Продукты & ингредиенты. — 2008. — № 4. — С. 60—68.
13. *Шубина Г.* ПРЕССИНГуем-пресервуем / Г. Шубина // Продукты & ингредиенты. — 2008. — № 6. — С. 78—84.
14. *Складчиков В.* Крабовые тренды / В. Складчиков // Мир продуктов. — 2007. — № 5. — С. 20—22.